

1914: 28.6. atentat na Franca Ferdinanda v Sarajevu. **28.7.** A-O napove Srbiji vojno. **3.8.** nemški prodor v Belg. +S.FR.

15.-19.8. srbska zmaga nad AO-bitka pri Ceru. **17.8.** ruski vdor v V. Prusijo. **26.-30.8.** poraz Rus pri Tannenbergu (vs.NEM)

18.8.-12.9. Rusi v bitki za Galicijo premagajo AO vojsko. **5.-12.9.** bitka na Marni, začetek pozicijske vojne. **6.-15.9.** NEM zmaga nad Rusi pri Mazurskih jezerih. **3.-15.12.** Srbska zmaga nad AO na Kolubari

1915: 4.-22.2. Nem vojska premaga rusko v Mazuriji. **16.2.-20.3.** neuspeh poskus FR vojske da prebije fronto v Šampaniji. **25.4.** izkrcanje ant.silna Galipoliju, neuspešni boji. **1.-3.5.** NEM-Avst.preboj v Galiciji pri Gorlicah+Tarnowu. **23.5.** neuspešna IT ofenziva proti AO na soški f. **9.6.-23.7.** odbita FR-ANG ofenziva v Flandriji. **6.-19.9.** ruska zmaga nad AO pri Tarnopolju. **22.9.-6.11.** poskus preboja ant.sil v Atoisu +Šampaniji. **7.-14.10.** NEM+BOLG vojska napadeta SRB, ta se v nov.umakne na Krf, Srbija je zasedena+Črna G.

1916: 21.2.-21.7. NEM ofenziva na Verdun, ki ne uspe. **31.5-1.6.** pomorska bitka brez zmagovalca med NEM+VB pri Yutlandu. **4.6-16.12.** ofenzive ruskega gener.Brusilova v Galiciji. **24.6.-26.11.** bitka na Sommi, FR+VB se ne posreči prebiti ofenzive. **11.-18.9.** SRB preboj fronte pri Kajmakčalanu, predor do Bitole. **12.12.** mirovni predlog NEM, ant.zavrme-arogantne zahteve.

1917: 8.-15.3. feb.rev.v Rusiji, car Nikolaj odpove prestolu. **2.4.-20.5.** VB skuša prebiti f.pri Arrasu. **6.4.-27.5.** neuspešni FR ofenzivi pri Aisni+Šamp. **28.4.-20.5.** VB poskus preboja pri Artoisu. **27.5.-2.12.** neuspešne ofenzive v Flandriji. **1.8.** mirovna pobuda

1918: 8.1.14. točk Wilsona. **3.3.** mir v Brest-Litovsku. **21.3.-17.7.** silovite NEM ofenzive na Z., brez uspehov. **18.7.** protiofenz. ant.sil. **15.-18.9.** SRB vojska premaga BOLG na solunski fronti. **29.9.** BOLG podpise premirje, ant.sile prodrejo do BEOG. **21.10.** na Dunaju sestanek NEM-AVST.skupščine. **28.10.** neodvisna Češko-Slov. **29.10.** država SLO-HR-SRB. **1.12.** kraljevina SRB-HR-SLO. **1.11.** samostonja MADŽ. **3.11.** premirje med ant+AO. **9.11.** razglasitev Nem republike, cesar Vilijem 2. se umakne na NIZ. **11.11.** premirje med ant.+NEM v Compignu, cesar Karel 1. odpove prestolu. **12.11.** NEM-AVSTR narodna skupščina razglasi Nemško Avstrijo za sestavni del NEM republi, cesar zavezniki ne priznajo

Soška fronta-marca 1916 ita skuša zavzeto GO&tolmin(5.bitka), vendar uspe šele poleti 1916(6.).maj 1917 10.bitka avstr.uspe ubranit dostop do TS6na Krasu izvesti uspešno protiofenzivo. **11.** bitka poteka na Krasu&banjski planoti, ki jo ita osvoji.

Čudež-12.bitka-23.&24.10 1917 največji uspeh doseže 12.nemška divizija, ki prodre globoko v ita. zaledje. zasede Kobarid. ITA. se umika do reke Piave. 28.10. konec

papeža Benedikta XV.24.-27.10.preobj AVST+Nem v 12.soški(čudež).2.1..VB objubi Židom Palestino.7.-8.11.okt.soc.rev.6.12.Finska neodv.15.12.Nem-RUS premirje.

Nemčija, Versailles, 28.6.1919, odvzete Alzacija&Lorena, Eupen&Malmédy (Belg), S Schleswig (s plebiscitom Danski), Klaipeda (Litva), večina V Prusije in poznanjsko območje (Poljska), Posarje&Gdansk (Društvo narodov), kolonije na Kitajskem, v Pacifiku in Afriki (antantne države) št. vojakov na 100.000, generalštab razpuščen, večina vojne ind. prepovedana. **Avstrija, Saint-Germain, 10.9.1919,** potrjen razpad habsburš. imperija& ustanovitev Češkoslov., Poljske, Madž., KSHS ter izguba Galicije (Poljska), Bukovine (Rumunija), Tridrentinskega, J Tirolske, Trsta, Istre (Ita), za območje Celovške kotline in mesta Šopron predviden plebiscit. Prepovedna združitvev z Nemčijo, št. vojakov omejeno na 30.000, vojna mornarica ukinjena, ladjeveje razdeljeno med zaveznike. **Bolgarija, Neuilly, 27.11.1919,** odvzeta J Dobruđa (Romunija)& obalno območje Trakije (Grčija). Št. vojakov 20.000 Madžarska, Trianon, 4.6.1920, odvzete Slovaška& Podkarpatska Rutenija (ČS), večina Gradišćanske (Avstrija), Slavonija (KSHS), Banat (KSHS, Rumunija)& Transilvanija. št. vojakov na 35.000, dovoljena lahka oborožitev. **Turčija, z vlado Otomanskega cesarstva, Sèvres, 10.8.1920.** O.c. ukinjeno, izgubijo arabsko Azijo, S Afriko, V Trakijo, anatolsko Z obalo in območje Dardanel, zagotovljeni neodvisnost Armenije& avtonomija Kurdistana. **s predstavnik Turčije kot naslednice O.c.,** priznane meje turške države; omejena je bila na Anatolijo, ožini Bospor in Dardanele ter Carigrad z zaledjem, Turčija priznala brit. posest Cipra ter ital. posest Dodekaneza, Armenija izgubi pravico do neodvisnosti, Kurdistan pa do avtonomije, ožini B&D postaneta odprti za ves ladijski promet.

S meja, Štajerska& Koroška, po koncu AO vojske ni bilo tu natančne razmejitevne črte, Narodno vijeće predlaga antanti da zasedejo črto: Smohor-Beljak-Celovec-Z Vid-Velikovec-Dravograd-Radlje-Spilje-Radgona-Monošter. Koroški oblastni organi so zahtevali priključitev Koroške k Avstriji, slov. narodni svet na K. pa v državo SHS. V MB je nemški, občinski odbor razglasil mesto z okolico za del avstrijske države. 1.11.1918 postane Rudolf Maister poveljnik MB& slov. Štajerske, izvede mobilizacijo, zbere 3000 mož, razoroži nemško varnostno stražo in zasede črto: Tinje-Voubre. Na Koroško iz Celja začne prodirati nadporočnik Franjo Malgaj, ki zasede Mežiško dolino, Pliberk, Velikovec. Z Koroško z Borovljami po pooblastilih vlade zasede Alfred Lavrič in se dogovori o demarkacijski črti. Konec l. 1918& jan. 1919 prišlo do hudih bojev pri Podkloštru, slov. vojsko morali umakniti. 22.1.1919 sklenili naj se Kor. razdeli s črto, ki jo določita ameriška oficirja – po Karavankah (zastopal Wilson). Premirje trajalo do konca aprila, vendar večkrat kršeno. Avstrijci so prešli Dravo, Karavanke in v Mežiško dolino. Jugoslov. vojska zasede vso slov. Kor. s Celovcem. Boji končani, o usodi Kor. odloča Pariška mir. konf. □ plebiscit, 10.10.1920 (59% za Avstrijo). **Z meja na Primorskem** rešena nov. 1920 z Rapalsko pogodbo: Kraljevina IT prizna KSHS, meja poteka po črti: Peč-Trigla-Mozič-Blegoš-Hotedišica-Snežnik-Kastav-Morje. IT dobi Zadar, Cres, Lošinj, Lastavo, Palagružo, 4 leta kasneje tudi Reko.

Zahodnoevropsko bojišče

-1905 von Schlieffenov načrt: Nemčija se ne sme bojevati na dveh frontah
-vojna se iz pričakovane ofenzivne sprevrže v pozicijsko (ustaljena frontna črta, bojevanje v jarkih, velike žrtve, puskusi preboja frontne črte)

-avgusta 1914 Nemci vdrejo čez Belgijo v Francijo in pridejo do reke **Marne**

-marca 1915 pri **Ypresu** švabe uporabijo bojne strupe – IPERITE- dobili ime po tej bitki

-2.2. 1916 bitka pri **Verdunu**, nemški poskus preboja fronte (700000 mrtvih)

-junija 1916 antantna ofenziva na reki **Somme** (1200000 mrtvih)

-maja 1916 bitka pri **Yutlandu**

vzhodnoevropsko bojišče

-Nemčija in Ao z Rusijo in Rumunijo

-1914 pri **Mazurskih jezerih** zmaga Nemčija in Rusi se umaknejo

-na J pa Rusi premagajo AO in zavzamejo Galicijo, Bukovino in podnožje Karpatov

-1915 pridejo na pomoč Nemci in Ruse preženejo iz Galicije, Bukovine, Litve in Poljske

-1915 tudi na vzhodni fronti vojna postane pozicijska, fronta poteka od Baltika do romunske meje

-v istem času kot je potekala verdunska bitka **Aleksej Brusilov** odpre 400km dolgo fronto, tako da so švabe mnoge sile preselili na V bojišče

Balkansko bojišče

Avgusta 1914 je združena avstroogrška vojska prodrla čez Drino in Savo in napadla Srbijo.

Srbska vojska je na planini Cer in na reki Kolubari zmagala 2 bitki. Srbija je

splošno sicer napadala ustavila, vendar je Bolgarija vstopila v vojno na strani

centralnih sil in napadla Srbijo. To je pomenilo obkolitev, zato se je novembra 1915

srbska vojska umaknila na Kosovo. Takrat jih je zajela huda zima, izčrpanost, boleznji

(tifus) pa se Albanci so jih napadali s hribov. Zato so se Srbi odločili za umik proti

Jadranskemu morju (srbska golgota). Na poti so jih še vedno napadali Albanci. Na

tem pohodu so utrpeli ogromno žrtev – 60.000. Do aprila leta 1916 je antantna

mornarica prevozila preživelo s tega pohoda na grški otok Krf, od tam pa poleti v

okolico Soluna, kjer se je odprla Solunska fronta.